

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Kunskaper om historia och samhälle behövs

Rapeli, Lauri

Published in:
Västra Nyland

Published: 01/04/2022

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Rapeli, L. (2022). Kunskaper om historia och samhälle behövs. *Västra Nyland*, 14. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022091258284>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kriget visar varför kunskaper om historia och samhälle behövs

Kriget i Ukraina har till stor del möjliggjorts av en mångårig propagandakampanj i Ryssland. Den baserar sig på en fullständigt pervers historia om, bland annat, hur Ukraina ledes av nazister. Om inte annat, borde det faktum att Ukrainas president är jude, avslöja påståendet som förvrängt. Ändå visar även någorlunda pålitliga mätningar att en (stor) majoritet av Rysslands befolkning tror på denna korkade historia. Hur är det möjligt?

Jag ställde nyligen frågan till en rysk kollega. Hennes förklaring betonade de låga samhällseliga kunskaperna bland den ryska befolkningen. Endast under en kort period på 1990-talet, då det fanns hopp om någon typ av demokratisering i landet, var det möjligt att någorlunda öppet engagera sig samhällseligt. Då kunde folk lära sig om vad som händer i samhället och diskutera Rysslands förflutna.

Men Putin tog kontroll över berättelsen om Rysslands historia och förvandlade den till ett massförstörelsevapen. Perioden av relativ öppenhet var alldeles för kort för att skapa immunitet mot Putins agenda. Dagens unga vuxna i Ryssland har aldrig egentligen upplevt någonting annat än Putin och alldeles för få har fått en ordentlig kunskapsbas inom historia och samhällsvetenskap. Fokus har alltid varit på naturvetenskaper, eftersom de inte kan användas för att rubba elitens dominans i samhället.

Putin har alltid förstått betydelsen av att kontrollera Rysslands historia och därför har hans regim stegvis tagit total kontroll över all spridning av samhällselig information. Förutom att förstöra självständig mediebevakning, är det inte längre möjligt att studera statskunskap eller sociologi vid de flesta ryska universitet, enligt medieuppgifter.

I allt detta finns ett livsviktigt budskap till västliga demokratier. Även forskningen säger att det finns en koppling mellan medborgares politiska kunskaper och förtroende för demokratiska institutioner. Globalt sett är det uppenbart att en försvagning av demokrati är nära förknippad med minskad mediefrihet.

Fria medier räcker dock inte ännu till för att garantera det öppna samhällets överlevnad. De kan användas emot det samhälle som möjliggör deras existens. Därför är det nödvändigt att se till att medborgarna har en tillräcklig motståndskraft mot falska nyheter och felaktiga historieber beskrivningar, vars syfte inte är att öka fri kunskapsbildning, utan att frammana negativa känslor och motsättningar.

Nyttan av historia och samhällsvetenskaper ifrågasätts ofta i diskussioner gällande framtida investeringar i högre utbildning. Till skillnad från tekniska och naturvetenskapliga ämnen som producerar varor till försäljning, producerar samhällsvetenskaperna bara information om samhället och den är svår att förstå i termer av ekonomiskt värde. När jag nu ser på den ryska ekonomin, verkar det ändå för mig som att det egentligen är historia och samhällsvetenskaper som möjliggör att ekonomiskt mervärde överhuvudtaget går att skapa. Då de saknas, följer kaos.

Lauri Rapeli

Forskningschef vid Åbo Akademi